

Rumantsch è ina lingua naziunala, ma ina lingua parzialmain uffiziala da la Confederaziun, numnadamain en la correspundenza cun persunas da lingua rumantscha. La translaziun d'in relasch federal serva a l'infurmaziun, n'ha dentant nagina validitad legala.

Lescha federala davart las linguas naziunalas e la chapientscha tranter las cuminanzas linguisticas (lescha da linguas, L Ling)

dals 5 d'october 2007 (stadi dal 1. da schaner 2010)

Attenziun: Las midadas per ils 1.1.2016 n'èn betg anc integradas.

*L'assemblea federala da la confederaziun svizra,
sa basond sin ils artitgels 4, 18 e 70 da la constituziun federala¹,
suenter avair gi invista dal rapport da la cumissiun per scienza, educaziun e cultura
dal cussegl naziunal dals 15 da settember 2006²
e da la posiziun dal cussegl federal dals 18 d'october 2006³,
concluda:*

1. part: Disposiziuns generalas

Art. 1 Object

Questa lescha regla:

- a. il diever da las linguas uffizialas tras las autoritads federalas ed en il contact cun ellas;
- b. la promoziun da la chapientscha e dal barat tranter las cuminanzas linguisticas;
- c. il sustegn dals chantuns plurilinges tar l'ademplant da lur incumbensas spezialas;
- d. il sustegn da mesiras dals chantuns Grischun e Tessin en favur dal rumantsch e dal talian.

Art. 2 Intent

Cun questa lescha vul la confederaziun:

CULF 2009 6605

¹ CS 101

² fegl uffizial federal 2006 8977

³ fegl uffizial federal 2006 9047

- a. rinforzar la quadrilinguitad sco element essenzial da la Svizra;
- b. consolidar la coesiun interna dal pajais;
- c. promover la plurilinguitad individuala e la plurilinguitad instituziunala en las linguas naziunalas;
- d. mantegnair e promover il rumantsch ed il talian sco linguas naziunalas.

Art. 3 Principis

¹ Ademplind sias incumbensas resguarda la confederaziun spezialmain ils suandants principis:

- a. ella observa in tractament egual da las quatter linguas naziunalas;
- b. ella garantescha e realisescha la libertad da lingua en tut ils secturs da sia activitad;
- c. ella tegna quint da la repartiziun territoriala tradiziunala da las linguas;
- d. ella promova la chapientscha tranter las cuminanzas linguisticas.

² Per ademplier sias incumbensas da politica da linguas e da chapientscha collavura la confederaziun stretgamain cun ils chantuns.

2. part: Linguas uffizialas da la confederaziun

Art. 4 Champ d'applicaziun

¹ Questa part vala per las suandantas autoritads federalas:

- a. l'assemblea federala e ses organs;
- b. il cussegl federal;
- c. l'administraziun federala tenor l'artitgel 2 alineas 1 fin 3 da la lescha davart l'organisaziun da la regenza e da l'administraziun dals 21 da mars 1997⁴ (LORA);
- d. ils tribunals federali;
- e. las cumissiuns extraparlamentaras da la confederaziun.

² Sche las finamiras ch'èn fixadas en questa lescha pretendan quai, po il cussegl federal prevar che:

- a. tschertas disposiziuns da questa part èn applitgables per organisaziuns u per persunas tenor l'artitgel 2 alinea 4 LORA, a las qualas vegnan assegnadas, sin fundament dal dretg federal, incumbensas administrativas;
- b. l'attribuziun da concessiuns u da mandats sco er la contribuziun d'agids finansials vegnan liadas a l'obligaziun da respectar tschertas disposiziuns da questa part.

⁴ CS 172.010

Art. 5 Linguas uffizialas

¹ Las linguas uffizialas da la confederaziun èn il tudestg, il franzos ed il talian. Il rumantsch è lingua uffiziala en il contact cun persunas da questa lingua.

² Las autoritads federalas dovran las linguas uffizialas en lur furmas da standard.

Art. 6 Tscherna da la lingua

¹ Tgi che sa drizza ad in' autoritad federala, po far quai en la lingua uffiziala da sia tscherna.

² Las autoritads federalas respundan en la lingua uffiziala duvrada da lur interlocutura u da lur interlocutor. Ellas pon sa convegnir cun ella u cun el da duvrar in' altra lingua uffiziala.

³ Las persunas da lingua rumantscha pon sa drizzar a las autoritads federalas en lur idioms u en rumantsch grischun. Quellas respundan en rumantsch grischun.

⁴ Il cussegl federal po restrenscher la libra tscherna da las linguas uffizialas per il contact cun autoritads, da las qualas l'activitad è limitada sin ina part dal territori svizzer.

⁵ En il contact cun persunas che na san nagina lingua uffiziala dovran las autoritads federalas sche pussaivel ina lingua che questas persunas chapeschan.

⁶ Las disposiziuns spezialas da l'organisaziun giudiziala restan resalvadas.

Art. 7 Chapaivladad

¹ Las autoritads federalas sa stentan da duvrar ina lingua adequata, clera e chapaivla sco er formulaziuns na sexistas.

² Il cussegl federal prenda las mesiras necessarias; el procura spezialmain per la scolaziun e per la farmaziun supplementara dal personal e per ils meds auxiliars necessaris.

Art. 8 Assamblea federala

¹ En la consultaziun da las chombras federalas e da lur cumissiuns s'exprima mintga deputada e mintga deputà en ina lingua naziunala da sia tscherna.

² Per la consultaziun en las chombras federalas ed en lur cumissiuns duain las missivas, ils rapports, ils sbozs da relaschs e las propostas per regla star a disposiziun en tudestg, en franzos ed en talian.

Art. 9 Cussegl federal ed administraziun federala

¹ Las commembras ed ils commembers dal cussegl federal, la chanceliera federala u il chancelier federal e las emploiadas ed ils emploiads da l'administraziun federala lavuran tenor libra tscherna en lingua tudestga, franzosa u taliana.

² Las patrunas federalas ed ils patruns federals en il senn da la legislaziun davart il personal da la confederaziun mettan a disposiziun ils meds auxiliars necessaris.

Art. 10 Publicaziuns en tudestg, franzos e talian

¹ Relaschs da la confederaziun ed auters texts che ston vegnir publitgads uffizialmain tenor la lescha davart las publicaziuns uffizialas dals 18 da zercladur 2004⁵ u sin fundament d'autras disposiziuns dal dretg federal vegnan publitgads en tudestg, en franzos ed en talian, sche la lescha davart las publicaziuns uffizialas na dispona betg autramain.

² La publicaziun vegn fatga a medem temp en tudestg, en franzos ed en talian.

Art. 11 Publicaziuns en rumantsch

Texts d'impurtanza speziala sco er il material per las elecziuns e per las votaziuns federalas vegnan publitgads er en rumantsch. La chanzlia federala definescha quests texts suenter avair consultà la chanzlia chantunala dal Grischun ed ils posts federals interessads.

Art. 12 Avis a la populaziun, inscripziuns uffizialas e documents da legitimaziun

¹ Per avis a la populaziun tshernan las autoritads federalas la lingua uffiziala locala.

² Las autoritads federalas sa preschentan vers anora en las quatter linguas uffizialas, spezialmain per concepir:

- a. lur stampats;
- b. las paginas d'access a l'internet;
- c. las inscripziuns sin lur edifizis.

³ Documents da legitimaziun persunals vegnan realisads en las quatter linguas uffizialas.

⁴ Ils formulars da la confederaziun ch'èn destinads per il public ston star a disposiziun en tut las linguas uffizialas. Las autoritads federalas pon prevoir excepziuns per formulars ch'èn destinads per in circul da persunas limità.

Art. 13 Contracts internaziunals

¹ Per ils contracts bilaterals ch'èn suttamess a l'obligaziun da vegnir publitgads sto exister ina versiun originala en almain ina lingua uffiziala da la confederaziun.

² Per ils contracts multilaterals ch'èn suttamess a l'obligaziun da vegnir publitgads ston ins tshertgar da realisar ina versiun originala en almain ina lingua uffiziala da la confederaziun.

³ Resalvadas restan excepziuns tenor l'artitgel 14 alinea 2 da la lescha davart las publicaziuns uffizialas dals 18 da zercladur 2004⁶ e sin fundament da disposiziuns spezialas da la legislaziun federala.

⁵ CS 170.512

⁶ CS 170.512

3. part: **Promoziun da la chapientscha e dal barat tranter las cuminanzas linguisticas**

Art. 14 Barat scolastic

¹ La confederaziun ed ils chantuns promovan il barat da scolaras e da scolars sco er da persunas d'instrucziun da tut ils stgalims da scola.

² La confederaziun po conceder agids finansials als chantuns sco er ad organisaziuns da barat.

Art. 15 Instrucziun

¹ La confederaziun ed ils chantuns procuran en il rom da lur cumpetenzza che la lingua d'instrucziun, numnadamain en sia furma da standard, vegnia suttamessa ad ina tgira speziala sin tut ils stgalims da l'instrucziun.

² Els promovan en il rom da lur cumpetenzza la plurilinguitad da las persunas che emprendan e da las persunas che instrueschan.

³ En il rom da lur cumpetenzza s'engaschan els per ina instrucziun da linguas estras che garantescha che las scolaras ed ils scolars disponan a la fin dal temp da scola obligatoric da cumpetenzas en almain ina segunda lingua naziunala ed en in'ulteriura lingua estra. L'instrucziun en las linguas naziunalas tegna quint dals aspects culturals d'in pajais pluriling.

Art. 16 Ulteriuras mesiras da promoziun linguistica

La confederaziun po conceder als chantuns agids finansials per:

- a. concepìr las premissas da basa per l'instrucziun d'ina segunda e d'ina terza lingua naziunala;
- b. promover las enconuschientschas da la lingua naziunala locala da las persunas d'ina outra lingua;
- c. promover las enconuschientschas da l'emprima lingua da las persunas d'ina outra lingua.

Art. 17 Instituziun scientifica per promover la plurilinguitad

Per coordinar, per introducìr e per realisar la perscrutaziun applitgada en il sectur da las linguas e da la plurilinguitad pon la confederaziun ed ils chantuns sustegnair in center da cumpetenzza scientific ch'è adattà per quai.

Art. 18 Sustegn d'organisaziuns

La confederaziun po conceder agids finansials a:

- a. agenturas da novitads d'impurtanza naziunala che rapportan davart las quatter regiuns linguisticas dal pajais;

- b. organisaziuns ed instituziuns senza finamira da rendita d'impurtanza naziunala che – tras lur activitad en almain ina regiun linguistica – promovon la chapientscha u prestan lavur da basa per promover la plurilinguitad ed intermedieschon ils resultats da questa lavur;
- c. communitads che sustegnan projects a favur da la chapientscha tranter las cuminanzeas linguisticas.

Art. 19 Agids finansials per translaziuns

La confederaziun po conceder agids finansials ad organisaziuns ed ad instituziuns senza finamira da rendita, ch'èn activas en l'entira Svizra, per translaziuns en scrit tranter las linguas naziunalas.

Art. 20 Plurilinguitad en il servetsch public

¹ La confederaziun promova las enconuschientschas da ses personal en las linguas naziunalas.

² La confederaziun procura per ina represchentanza adequata da las cuminanzeas linguisticas en las autoritads federalas sco er en las cumissiuns extraparlamentaras ed ella promova la plurilinguitad en l'armada.

³ La confederaziun ed ils chantuns sa mettan a disposiziun vicendaivlmain e gratuitamain las bancas da datas terminologicas.

4. part: Sustegn dals chantuns plurilings

Art. 21

¹ En il rom dals credits approvads conceda la confederaziun agids finansials als chantuns plurilings per ademplir lur incumbensas spezialas.

² Chantuns plurilings èn ils chantuns Berna, Friburg, Grischun e Vallais.

³ Incumbensas spezialas èn cunzunt:

- a. la creaziun da las premissas e dals meds auxiliars adequats per la lavur plurilingua en las autoritads politicas, en la justia ed en l'administraziun;
- b. la promoziun da la plurilinguitad da las persunas che emprendan e da las persunas che instrueschan en las linguas uffizialas dal chantun, e quai sin tut ils stgalims da l'instrueziun.

5. part: Mantegniment e promoziun da la lingua e cultura rumantscha e taliana

Art. 22

¹ En il rom dals credits approvads conceda la confederaziun agids finansials als chantuns Grischun e Tessin per sustegnair:

- a. mesiras per mantegnair e per promover la lingua e la cultura rumantscha e taliana;
- b. organisaziuns ed instituziuns che adempleschan incumbensas surregionalas per mantegnair e per promover la lingua e la cultura rumantscha e taliana;
- c. l'activitad editoriala en la Svizra rumantscha e taliana.

² Cun l'intent da mantegnair e da promover la lingua rumantscha po la confederaziun sustegnair mesiras en favur da la pressa rumantscha.

³ L'agid final da la confederaziun importa maximalmain 75 pertschient dals custs totals.

6. part: Execuziun ed evaluaziun

Art. 23 Concessiun d'agids finansials

¹ La confederaziun conceda ils agids finansials sin dumonda. Las dumondas ston dar infurmaziuns davart las mesiras previsas e cuntegnair in plan da finanziaziun.

² La confederaziun conceda agids finansials en furma d'ina cunvegna da prestaziun u d'ina disposiziun. Las cunvegnas da prestaziun vegnan, sche pussaivel, fatgas per plirs onns.

Art. 24 Exclusiun da sustegn multipel

Per la medema mesira na pon betg vegnir concedids plirs agids finansials tenor questa lescha.

Art. 25 Rapport ed evaluaziun

¹ Ils chantuns, las organisaziuns e las instituziuns rapportan periodicamain a la confederaziun davart il diever dals agids finansials.

² La confederaziun examinescha regularmain l'opportunitad e l'efficacitad da las mesiras.

7. part: Disposiziuns finalas

Art. 26 Aboliziun e midada dal dretg vertent

L'aboliziun e la midada dal dretg vertent vegnan regladas en l'agiunta.

Art. 27 Referendum ed entrada en vigur

¹ Questa lescha è suttamessa al referendum facultativ.

² Il cussegl federal fixescha l'entrada en vigur.

Data da l'entrada en vigur: 1. da schaner 2010

La cifra I da l'agiunta vegn messa en vigur il medem mument sco l'ordinaziun da linguas.⁷

⁷ COCF dals 4 da december 2009 (CULF 2009 6612)

Agiunta
(art. 26)

Aboliziun e midada dal dretg vertent

I

La lescha federala dals 6 d'october 1995⁸ davart agids finansials per mantegnair e promover la lingua e cultura rumantscha e taliana vegn abolida.

II

Las leschas federalas qua sutvart vegnan midadas sco suonda:

1. Lescha davart las publicaziuns uffizialas dals 18 da zercladur 2004⁹

Art. 15
aboli

2. Lescha federala dals 4 da december 1947¹⁰ davart la procedura civila

Art. 4 al. 1
...

3. Lescha federala dals 15 da zercladur 1934¹¹ davart la procedura penala

Art. 97 al. 2
...

⁸ CULF 1996 2280 2514

⁹ CS 170.512

¹⁰ CS 273; la midada che vegn preschentada qua sutvart è integrada en il relasch numnà

¹¹ CS 312.0; la midada che vegn preschentada qua sutvart è integrada en il relasch numnà

